

uit de Herberg

Jong ouderverlies

Diaconaal medewerkers

We zijn blij dat Sandra van Eldik, Rosalie Vader, Marit Hoogendoorn en Hanna Oskamp zich voor een periode van 10 maanden beschikbaar hebben gesteld om het werk van de Herberg met de daad te ondersteunen.

Najaararrangement en concert zaterdag 11 november 2017

Bezoek met ons de Historische Kelders van Arnhem en geniet daarna van een concert met André van Vliet, strijkkwintet Che Vanno en sopraan Lineke van Eijkelenburg.

Jarenlang hebben dertig eeuwenoude kelders in de Rijnstraat praktisch ongebruikt onder de grond gelegen. In 2001 zijn ze gerestaureerd en door gangen onderling met elkaar verbonden. Zo vormen zij een bijna mysterieuze plek onder de grond van de Arnhemse binnenstad. Een onderaardse stad met zichtbare herinneringen aan een ver verleden.

Na het bezoek aan Arnhem is er een verrassingsconcert in het Koetshuis.

Programma

10.30 uur: aanvang ochtendprogramma met koffie en thee in het Koetshuis.

11.00 uur: vertrek naar Arnhem (inclusief lunchpakket).

14.30 uur: aanvang middagconcert

Aanmelden

Bij voorkeur via e-mail: concerten@pdcdeherberg.nl of telefonisch 026 - 33 42 225.

Kosten

Volledig arrangement: € 30,00 pp.
Concert: € 15,00 pp.

bestuur

Mw. C.P. Bloemendal - Dankers

Dhr. D. van Dijk

Ds. H.G. de Graaff

Dhr. J. de Kluijver, *secretaris*

Dhr. W.H. Marchand, *penningmeester*

Mw. mr. W.C.M. Pronk - Schaap

Ds. M.J. Tekelenburg, *voorzitter*

directie

Dhr. H. Meuleman

comité van aanbeveling

Ds. J.A. van den Berg

Prof. dr. G. van den Brink

Ds. G. de Fijter

Mw. drs. A.B.F. Hoek - van Kooten

Dr. H.C. van der Meulen

Dhr. M. Niemeijer

Mw. E.A. Schouten - van Heijningen

Dr. A.H. van Veluw

Ds. M. Visser

Dr. P.J. Visser

Mw. drs. E.E. Wiegman - van

Meppelen Scheppink

Drs. L. Wüllschleger

woord vooraf

Een nieuw nummer van Uit de Herberg waarin het thema jong ouderverlies centraal staat.

Wij feliciteren Henrike Dankers met de afronding van haar afstudeeronderzoek in opdracht van PDC de Herberg aan de Christelijke Hogeschool Ede. Zij heeft onderzoek gedaan naar de pastorale

zorg aan volwassenen met jong ouderverlies. Haar bevindingen heeft ze gedeeld met onze gastenbegeleiders en stafvervangers. Wij willen haar bevindingen ook graag met u delen, zodat de pastorale zorg aan volwassen met jong ouderverlies kan worden verbeterd. Door ook na zo lang nog te vragen en te luisteren naar hun verhaal met pastorale zorg vanuit Gods Woord. Hierbij mogen wij pleiten op Zijn beloften. In Jesaja 40 vers 29-31 lezen we: Hij geeft de vermoeide kracht en Hij vermeerderd de sterkte van wie geen krachten heeft. Jongeren zullen moe en afgemat worden, jonge mannen zullen zeker struikelen; maar wie de HEERE verwachten, zullen hun kracht vernieuwen, zij zullen hun vleugels uitslaan als arenden, zij zullen snel lopen en niet afgemat worden, zij zullen lopen en niet moe worden.

Hartelijk dank voor al uw steun en betrokkenheid bij ons werk. Blijft u bidden voor de Herberg en voor onze gasten?

Een hartelijke groet vanuit de Herberg,
Henk Meuleman

inhoud

- 2** korte berichten
- 3** woord vooraf
- 4/5** bijbelstudie
- 6 /7/8** jong ouderverlies
- 9** op bezoek
- 10/11** retraite
- 12/13** een gast vertelt
- 14/15** vrijwilligerswerk
- 15** agenda
- 16** colofon

Wonen in het huis van God

bijbelstudie Arjen Grobbe

Reageren? agrobbe@pdcdeherberg.nl

¹ 2 Koningen 11: 3

² Hoe dit kwam, is te lezen in 1 Samuel 1 en de hoofdstukken die volgen.

³ 2 Samuel 3:3

Het thema van deze Uit de Herberg is 'jong ouderverlies'. Wanneer je de Bijbel doorleest, kom je daar veel jonge mensen tegen die een ouder verliezen. Wat dat betekent voor deze kinderen/jongeren, daarover laat de Bijbel zich meestal niet uit. Zeker niet waar het gaat over hun persoonlijke ontwikkeling of hun manier van reageren daarop. Dit zal dan ook geen bijbelstudie worden in de zin van: Wat zegt de Bijbel over jong ouderverlies? Toch wil ik proberen woorden te geven aan dingen die raken aan dit thema.

Wanneer ik denk aan kinderen uit de Bijbel die een ouder verliezen, dan moet ik o.a. denken aan Joas. We lezen over hem in 2 Koningen 11 en 12. Hij is ongeveer een jaar oud, als zijn vader, koning Achazja van Juda, sterft. Achazja's moeder, Joas' oma, grijpt de

macht en doodt alle kinderen van Achazja. Alleen Joas wordt gered, doordat hij met zijn voedster wordt verstopt in de linnenkamer. Tot het moment waarop hij als 7-jarige koning wordt, leeft hij verborgen in de tempel van de HERE¹. Joas groeide dus letterlijk op in het huis van de HERE. Het gaat te ver om er diep op in te gaan, maar probeer je eens voor te stellen hoe het moet zijn geweest om zo op te groeien. Elke dag de geluiden en de geuren van de tempel om je heen. Ik stel me zo voor dat Joas regelmatig iets moet hebben opgevangen van de gebeden en de liederen die dagelijks klonken in de tempel. Zo groeide Joas noodgedwongen op in het huis van God. Ergens toch een positie om bijna jaloers op te worden. In 2 Koningen 12 wordt over Joas gezegd: 'Zijn leven lang deed Joas wat goed is in de ogen van de HERE...'

Een ander kind dat opgroeide in het huis van de HERE was Samuel². Zijn ouders leefden nog, maar een groot deel van zijn jeugd woonde hij niet bij hen. Hij groeide op bij priester Eli. Hij sliep zelfs in het heiligdom van de HERE³. Net als Joas woonde en leefde hij als ‘kind aan huis’ bij God. Hij diende zijn leven lang de HERE en werd de geestelijk leider van heel Israël.

Joas en Samuel zijn twee voorbeelden van kinderen die zonder (een van) hun ouders opgroeiden. Allebei groeiden ze letterlijk op in het huis van God. Maar het was niet alleen een letterlijk opgroeien bij en met de HERE. Niet alleen hun lichaam woonde er, maar heel hun wezen. Ook hun hart, ook hun verstand, ook hun ziel. Ondanks het verlies aan ouders, vonden ze in de HERE een Vader en Moeder. Ze groeiden niet alleen *bij* de HERE op, maar ook *met* en als het ware *in* de HERE.

Ik moet ook denken aan het schilderij van Rembrandt over de terugkomst van de zoon uit de gelijkenis in Lukas 15. Een kopie ervan hangt in de kapel van de Herberg. Rembrandt heeft daar de vader afgebeeld met een mannelijke en met een vrouwelijke hand. God

heeft eigenschappen in zich die we met aardse woorden mannelijk en vrouwelijk kunnen noemen. En is op die manier de beste Ouder.

Letterlijk wonen in het huis of heiligdom van de HERE is voor ons niet mogelijk. Zeker niet op de manier van Joas en Samuel. Maar is het niet van veel groter belang dat we figuurlijk – of liever gezegd: geestelijk – opgroeien in het huis van de HERE? Dag aan dag leven met God en in Zijn gezelschap zijn. Luisteren naar Zijn stem. Dingen aan Hem vertellen. Zingen, bidden, werken. Bij Hem aan tafel zitten. Net zoals Samuel zelfs dicht bij Hem slapen, om wakker te worden zoals David in psalm 139, vers 18: ‘Ontwaak ik, dan nog ben ik bij U.’

En het mooie is: dat kan met alle dingen van ons leven. Met gemis, verdriet en rouw. Met moeite en pijn. Met (kinderlijk) plezier en intense vreugde. Kind aan huis bij God.

Arjen Grobbe, gastenbegeleider

Na zolang nog?

Henrike Dankers is onlangs afgestudeerd aan de opleiding Godsdienst Pastoraal Werk aan de Christelijke Hogeschool Ede. Haar afstudeeronderzoek 'Pastorale zorg aan volwassenen met jong ouderverlies' deed ze in opdracht van De Herberg. Hieronder deelt ze haar bevindingen.

Prins Harry

Prins Harry is twaalf jaar als zijn moeder overlijdt. Twintig jaar na dato rouwt hij nog steeds om dit verlies. Hij geeft toe dat hij niet genoeg heeft gepraat over zijn gevoelens na de dood van zijn moeder. Het was te pijnlijk. Nu hij volwassen is, praat hij openhartig over zijn depressie en het randje van mentale instorting.

Heeft prins Harry iets niet goed gedaan?

Ik was blij toen ik dit nieuws hoorde. Door prins Harry was er aandacht voor de blijvende invloed van jong ouderverlies. Ik kreeg ook jeuk. Prins Harry 'gaf toe dat' hij niet genoeg heeft gepraat. Hoezo 'toegeven'? Heeft prins

Harry iets niet goed gedaan? Jong ouderverlies is voor kinderen toch een trauma? Veel te groot om te bevatten! Een kind kan niet altijd rouwen en ontwikkelen tegelijk. Het is begrijpelijk dat prins Harry de pijn heeft vermeden. Dat heet overleven. Het helpt kinderen onder moeilijke omstandigheden groot te worden.

Achterwaarts rouwen

Door het overleven komt het rouwen tijdens de kindertijd regelmatig op een zijspoor. Het kan daarom jaren duren voordat het inmiddels vaak volwassen kind het verlies van toen gaat verweven in zijn leven nu. Dat heet 'achterwaarts rouwen'. Ik hou niet van de

woorden 'verlate of onverwerkte rouw'. Alsof je als kind het rouwen bewust uitstelt. Alsof je als kind het verlies van je vader of moeder kunt verwerken. Het is begrijpelijk dat volwassenen met jong ouderverlies, na zo lang nog, rouwen om het verlies van hun ouder.

Hoe is het met je moeder?

Naast prins Harry zijn er nog veel meer verhalen van volwassenen met jong ouderverlies.

Voor mijn afstudeeronderzoek heb ik met een aantal van hen gesproken, benieuwd naar hun ervaringen met en behoeften aan pastorale zorg rondom het vroege verlies van hun ouder. Deze volwassenen vertellen dat zij als kind vrijwel geen pastorale zorg hebben gehad. De aandacht ging vooral uit naar de overgebleven ouder: hoe is het met je moeder?

Vraag en luister naar hun verhaal

Ook tijdens de volwassen leeftijd wordt er

nauwelijks pastorale zorg geboden rondom het jong ouderverlies. Toch hebben deze volwassenen pastors nodig – dat kunnen gastenbegeleiders/stafvervangers van de Herberg zijn - die vragen en luisteren naar hun verhaal. Pastors die begrijpen dat jong ouderverlies van blijvende invloed is. Pastors die de eerste stap zetten, omdat ze begrijpen dat volwassenen niet makkelijk uit zichzelf hun verhaal vertellen. Vanwege schaamte: mag mijn verdriet er nog wel zijn? Bang dat mensen zeggen: ga je daar na dertig jaar nóg over beginnen? Het afnemen van de interviews onderstreept dit: deelnemers waren dankbaar ‘hun verhaal kwijt te kunnen’.

Andere aanbevelingen

Een andere aanbeveling is dat pastors in kerkelijke gemeenten het verlies benoemen bij momenten waarop de overleden ouder wordt gemist, bijvoorbeeld bij trouw- en

doopdiensten. Ook is het nodig dat meer kennis wordt verspreid over de blijvende invloed van jong ouderverlies. Fijn dat ik mijn onderzoek mocht delen tijdens de stafvervangersdag en aan de gastenbegeleiders van de Herberg! Verder zou de Herberg of een gemeente contact tussen ervaringsgenoten kunnen organiseren. Voor volwassenen met jong ouderverlies is dit een veilige mogelijkheid om hun verhaal kwijt te kunnen. Om (h)erkenning te vinden bij elkaar. Om te beseffen: ‘ik ben niet de enige, ik ben niet gek’. Waaromvragen laten staan en rouwenden helpen huilen, werkt troostend. Hopelijk is daar bij de Herberg en in gemeenten ruimte voor.

Vergeet de kinderen niet!

Nog een aanbeveling voor de pastorale zorg tijdens de kindertijd: vergeet de kinderen niet! Geef niet alleen aandacht aan de overgebleven

ouder. Kinderen hebben grote mensen nodig die borg willen staan voor hun veiligheid. Gemeenteleden die praktische hulp bieden, zodat kinderen het leven toch zo gewoon mogelijk kunnen leven. Een pastor die present is. Door de overleden ouder nog eens aan te halen. Door te laten merken dat het verdriet van het kind er mag zijn.

Moed

Ik – zelf ook een volwassene met jong ouderverlies – hoop dat dit onderzoek eraan bijdraagt dat er in het pastoraat meer aandacht en begrip komt voor de verhalen van volwassenen met jong ouderverlies. Ik hoop op moed van pastors om ernaar te vragen. Ik hoop op moed van volwassenen om hun verhaal te vertellen. Na zo lang nog....

Reageren? aasnitselaar@pdcdheherberg.nl

Oene op stap

Zoals menige kerkenraad kennen we ook in Oene de goede gewoonte om jaarlijks met 'aanhang' een middag/avond iets leuks te doen. Maar wat? Gelukkig hebben we sinds kort de directeur van de Herberg - onze Henk - in ons midden. Al gauw kwam het plan om onder leiding van de herbergier op te trekken naar Oosterbeek.

Terugblikkend hebben we hier beslist geen spijt van. Als je er bent en de prachtige gebouwen ziet, gaat het voor je leven. De omgeving is schitterend. We maakten een mooie wandeling naar het kerkje in Oosterbeek dat bol staat van de geschiedenis van de 2e Wereldoorlog. Henk nam ons op de wandeling mee langs het oorlogsmuseum Hartenstein. In het monumentale koetshuis van de Herberg gaf Henk een deskundige uitleg over de werkwijze en de doelstellingen van de Herberg. De vele vragen werden open en eerlijk beantwoord. De Herberg ging steeds meer voor ons leven. Daar kan een folder niet tegenop.

's Avonds gezellig afgesloten met een eenvoudig buffet en een lekkere kop koffie. Omstreeks 20.00 uur togen we tevreden huiswaarts. Als kerkenraad weten we nu hoe het reilt en zeilt in de Herberg. We bevelen het andere kerkenraden aan om ook op te trekken naar Oosterbeek.

Van slaaf naar volgeling

Doen, actie, plannen, willen, moeten. ... Mijn leven was er vol van. Anderen vinden mij een gedreven mens, en dat heeft iets positiefs, zeker wanneer je hiervoor woorden gebruikt als bezieling, passie, enthousiasme of ijver. Wanneer je echter een grens overgaat, ben je niet gedreven maar word je (voort)gedreven. Dat is niet meer positief, want dan kan bezieling veranderen in verslaving. Slaaf van ... of voortgedreven door ... Ja door wie eigenlijk? En waarom of met welk doel?

Zo kwam ik als retraitegast in de Herberg. Om daarover na te denken, maar ook om stil te zijn voor God. Spannend vond ik dat. Stil zijn vind ik al moeilijk, maar stil zijn voor God? Wat betekent dat, hoe doe je dat en hoe gaat dat dan?

Wat een bijzondere ervaring toen de Heere mij door een stiltedagboek bij de Bijbel stilzette bij pijnpunten in

mijn leven. Dingen die ik weggestopt had, waar ik tegen geprotesteerd heb, waar ik destijds niets mee kon en die nu weer opengelegd werden.

De Heere heeft mij op zo'n vriendelijke manier er iets van laten zien wie ik ben en wat Hij vraagt. Geen slimme wegen die ik zelf bedenk, niet de wens om van betekenis te willen zijn, maar Zijn vraag om Christus te volgen. Christus Jezus, Die niet is gekomen om te heersen of gediend te worden maar Die Zichzelf vernederd heeft in de gestalte van een slaaf.

En daarom hoef ik niet meer voortgedreven te worden als slaaf, maar mag ik op een onbekende weg met vallen en opstaan als discipel volgen. 'Leer mij volgen zonder vragen'.

Een retraitegast

Is dat niet raar?

Ze was helemaal op. Het werk lukte niet meer, thuis kon ze haar draai niet vinden. Slapen ging slecht en wat ze het liefste deed, lezen, daar miste ze de concentratie voor. De huisarts constateerde de eerste signalen van een burn-out. Hij raadde haar aan, er even helemaal tussenuit te gaan. Zo kwam Ria in de Herberg terecht. De dagstructuur, afwisseling in programmaonderdelen en vooral even helemaal nergens verantwoordelijk voor zijn, doen haar goed.

Tijdens de gesprekken met de begeleider vertelt ze over haar gezin. Haar twee kinderen hebben de puberleef tijd. Dat is even wennen. Aan de ene kant merkt ze dat ze steeds meer hun eigen weg zoeken, aan de andere kant hebben ze haar heel hard nodig. Dat maakt het voor haar ook moeilijk om nu in de Herberg te

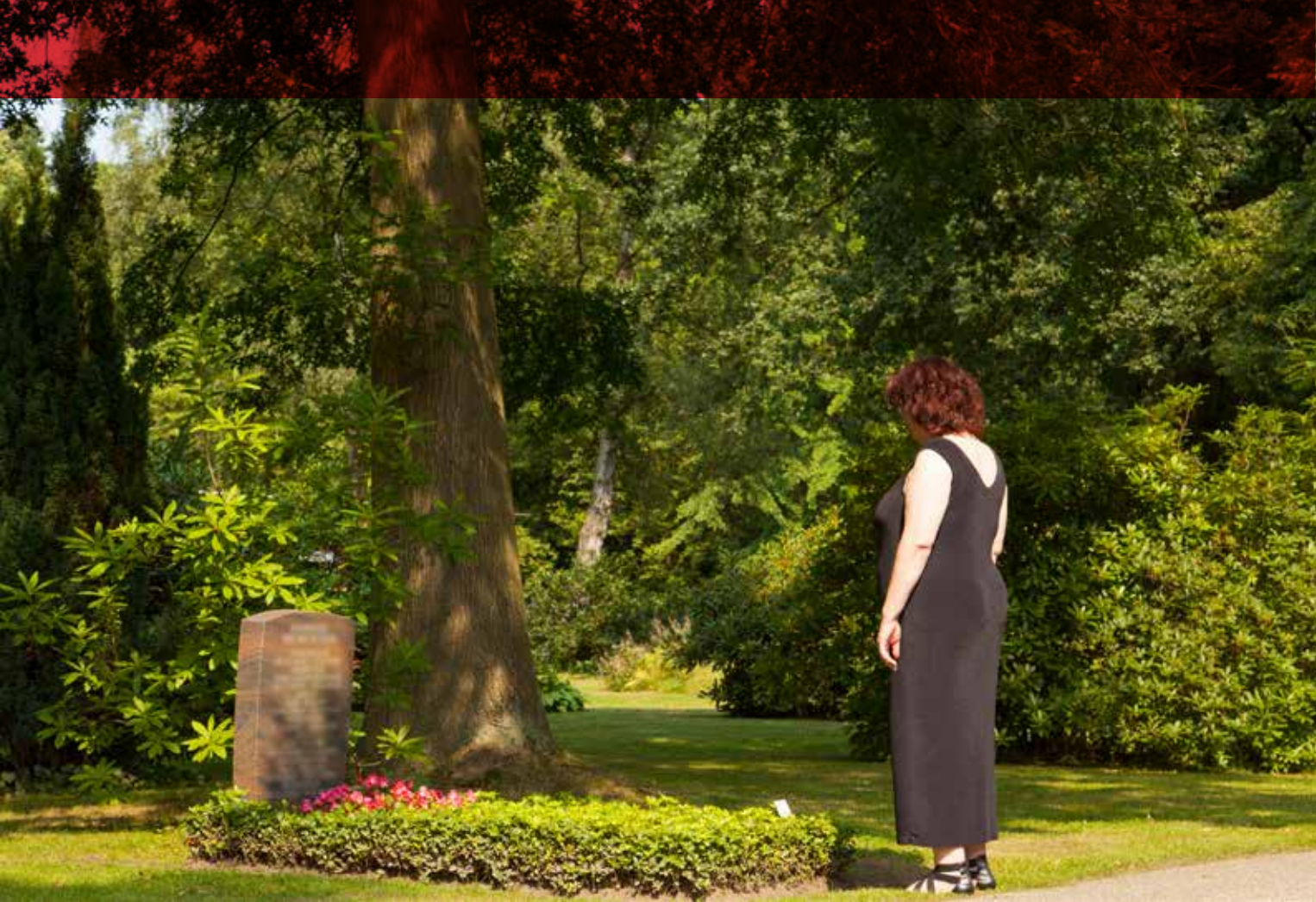
zijn. Ik weet wat het is om de pubertijd door te moeten zonder moeder, zegt ze. Ze vertelt dat haar eigen moeder overleden is toen ze 11 jaar was. Dat haar vader en oma goed voor haar hebben gezorgd en het gezin draaiende hebben gehouden. Respectvol praat ze over hen. Wat zij voor haar hebben gedaan. Ook met de vrouw die haar vader later trouwde heeft ze een goed contact.

Als het stil is, vraagt de begeleider haar iets te vertellen over haar moeder. Dan komt er verdriet. Stilletjes zit ze te huilen. 'Ik moet zoveel aan haar denken. Eigenlijk weet ik helemaal niet zoveel van haar. Na haar overlijden werd er niet meer zoveel over haar gesproken. Ik durfde er ook niet naar te vragen. Papa had al zoveel verdriet. En toen hij eenmaal weer getrouwd was, kwam het

er ook niet meer van. Is het niet raar dat ik nu nog zit te huilen om iets dat meer dan vijftientig jaar geleden is gebeurd?'

De volgende gesprekken gaan over Ria en haar moeder. Ze probeert herinneringen op te halen. Ze gaat een zus van haar moeder opzoeken om meer over haar te weten te komen. Ook gaat ze in gesprek met haar vader en samen bezoeken ze het graf van haar moeder. De predikant die in die tijd haar en haar zus persoonlijk een kaartje stuurde, krijgt alsnog een bedankbrief.

Nee, het is niet raar. Een verlies in de jeugd trekt diepen sporen. Helemaal als het een ouder betreft. Wat kan het goed zijn om daar aandacht aan te geven. Ook in het pastoraat.

Stafvervaardersdag over jong ouderverlies

Ruim dertig vrijwilligers werken als gastvrouw of stafvervaarders in de Herberg. Zij hebben contact met de gasten, bieden een luisterend oor, maar verlenen ook regelmatig handen spandiensten. Twee maal per jaar komen zij bij elkaar voor toerusting. Dat kan een brandoefening zijn, maar ook zijn er verdiepende pastorale onderwerpen. Jieles en Petra Versteeg uit Brakel, twee van deze stafvervaarders, vertellen iets over de laatste stafvervaardersdag.

De laatste stafvervaardersdag ging over pastorale zorg aan mensen met jong ouderverlies. Het onderwerp, dat werd ingeleid door Henrike Dankers, sprak ons aan. Eén van de door haar geïnterviewde personen is onze schoonzoon. Hij verloor zijn vader toen hij 9 jaar oud was. Nu, na 30 jaar, zijn er bij hem nog steeds vragen. Wie en hoe was mijn vader? Vragen die hij stelt aan zijn oudere broer en zussen en nu ook aan ons als schoonouders. Het heeft me best wel geraakt toen ik op die morgen terugkeek naar onze eigen situatie. Wie ben ik voor hem geweest als schoonvader? Maar ook eerder toen hij als 14-jarige kwam werken in ons bedrijf op zaterdag en in de vakanties. Ben ik niet tekortgeschoten? In de week na de stafvervaardersdag ben ik nog bij hem geweest. Hij was nieuwsgierig

agenda

14-4-2018

Benefietconcert in Gorinchem

19-4-2018

Symposium in Oosterbeek

26-5-2018

HERBERG 25 JAAR
Jubileumdag

naar wat er was besproken. Ik heb het hem verteld en hem ook gevraagd wie ik in die tijd voor hem geweest ben. Ik kan zijn vader niet vervangen, maar ik wil er altijd voor hem zijn. Het was een goed gesprek.

Het was een goed thema, overzichtelijk gebracht en uiteengezet door Henrike. Het is goed en nodig dat we als vrijwilligers toegerust worden. Wat ik als vrijwilliger steeds weer ontdek, is dat de dienende liefde van Christus wordt vertolkt door de (diversiteit van de) staf en vrijwilligers. Het is de identiteit van de Herberg. Telkens als wij in de Herberg onze taak mogen vervullen ervaren we Gods aanwezigheid. We mogen iets uitdelen van Gods genade in woorden, liederen en gebeden.

22-9-2018

Benefietconcert in Kampen

A photograph of a person in a wheelchair moving through a doorway. The person is seen from behind, wearing a red shirt. The doorway is brightly lit with a yellow light. The wheelchair is white and has a blue bag on the back. The floor is made of light-colored tiles.

Help de lift in beweging te houden

In het hoofdgebouw van de Herberg bevinden op de begane grond o.a. de huiskamer, eetzaal, bibliotheek. Boven bevinden zich de creatieve ruimte, kantoren en gastenkamers. Daar sta je dan. Je bent afhankelijk van de rolstoel en wilt naar je kamer op de eerste verdieping. En de lift doet het niet. Medewerkers doen er alles aan om de storing te verhelpen. Er komt een monteur bij. Deze middag dus geen mogelijkheid om te rusten. Helaas komt de hierboven geschetste situatie steeds vaker voor. Willen we gasten die slecht ter been zijn of in een rolstoel zitten blijven ontvangen, dan moet er wat gebeuren. Daar zit er een flink kostenplaatje aan. Helpt u mee? Zo blijft iedereen welkom in de Herberg.

colofon

'uit de Herberg' verschijnt 4 x per jaar: 2 x in druk en 2 x digitaal. Een abonnement is gratis!
Geef uw naam door per e-mail of telefoon.

REDACTIE: Marja Korevaar, Alide Snitselaar,
Henk Meuleman

FOTO'S: Marja Korevaar, Jorik Algra Fotografie, e.a.

VORMGEVING: bldsprk Zwolle, www.bldsprk.nl

© 2017

Pastoraal Diaconaal Centrum de Herberg
Pietersbergseweg 19, 6862 BT Oosterbeek

T 026-334 22 25

info@pdcdetherberg.nl

www.pdcdetherberg.nl

BANK: NL58 RABO 0302 2633 30
t.n.v. Stichting De Pietersberg

A close-up photograph of a person's hands, possibly resting on a surface. The hands are slightly blurred, and the background is a soft, out-of-focus light color.

de Herberg

